

Bakos Kitti¹: Recenzió az Atipikus szerződések című tankönyvről

Debreceni Jogi Műhely, 2012. évi (IX. évfolyam) 2. szám (2012. április) 102-104.

2011 őszén jelent meg a *Lectum Kiadó* gondozásában és *Dr. habil Papp Tekla PhD* egyetemi docens szerkesztésében az *Atipikus szerződések* című egyetemi tankönyv. A kötet fiatal kutatók közreműködésével készült, és gyakorlati tapasztalatokat is hasznosítva bővült ki a PPP-szerződésekkel (*Dr. Jenovai Petra*), a merchandisinggal (*Dr. Strihó Krisztina PhD*) és a kezelési szerződéssel (*Dr. Szeghő Ágnes*). A könyv *egységes szerkezetbe foglalva* mutatja be az egyes szerződéstípusok fogalmát, lehetséges alanyait, közvetlen és közvetett tárgyait, az egyes szerződések megkötési folyamatát, a módosítás lehetőségeit, az érvénytelenségi okok alkalmazhatóságát, a szerződések tartalmán belül a felek jogait és kötelezettségeit, a kontraktus megszégésének jogkövetkezményeit, valamint a megszűnés létszakaszát.

A kötet az új gazdasági jelenségekhez kapcsolódó szerződési jogi változásokra reagálva térképezi fel azoknak az atipikus szerződéseknek a körét, amelyek a Ptk.-ban ugyan nem kerültek nevesítésre, azonban jelentős gyakorlati előfordulásuk miatt már kikristályosodott és állandó szerződéses jegyekkel, valamint letisztult bírói judikatúrával rendelkeznek. A bevezető fejezetben ehhez kapcsolódóan az *atipikus szerződések dogmatikai elhelyezésével* találkozhat az olvasó megalapozva ezzel az atipikus szerződések helyét a kontraktuális kapcsolatok rendszerében, elhatárolva egyúttal ezeket a megállapodásokat az innominát, a vegyes és a tipikus szerződések körétől. Az ál-atipikus szerződések között a dealeri, a disztribútori, az outsourcing és a befektetési szerződésekkel találkozhat az olvasó.

A bevezető fejezetet a *szindikátusi szerződés* és a *PPP-szerződés* főbb jegyeinek a bemutatása követi. Átfogó PPP-szabályozás hiányában a PPP meghatározási nehézségeit a különféle jogirodalmi álláspontok megjelenítésével és elemzésével próbálja feloldani a szerző felvonultatva a PPP különféle megvalósulási formáit is, amely differenciálási szempontot jelent a tervezési, építési, finanszírozási, üzemeltetési és tulajdonjog-szerzési szakaszok közvetlen és közvetett tárgyainak a felvázolása során is.

A fogyasztói atipikus szerződések tárgyalása a *távollévők között kötött szerződéssel* kezdődik. A gyakorlati életben felmerülő problémák vonatkozásában a szerző figyelmet szentel az agresszív eladási módszereknek, a postaládába bedobált reklámok által okozott kellemetlenségeknek, valamint a spameknek is, amelyek a fogyasztó személyiségi jogainak a sérelmét is maguk után vonhatják. A fogyasztót terhelő fizetési kötelezettséggel kapcsolatban a teljesítés előtti fizetés vonatkozásában a nem létező áru veszélye, továbbá a kétszeri számlázás vagy a rendelés nélküli csekk-küldés valósíthat meg olyan magatartást, amely a fogyasztók zaklatására vagy meg nem rendelt szolgáltatásra irányul. A gyakorlati életben történő térnyerésük következtében a távollévők között kötött szerződésekhez kapcsolódó speciális szolgáltatások keretében a *csomagküldő kereskedelem* jellegzetességei, valamint az *elektronikus kereskedelmi szolgáltatásokkal összefüggő szerződések* specialitásai is helyet kaptak a kötetben. Az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egy sajátos formájaként jelenik meg az *online aukció*, amely *ex lex* helyzetéből fakadóan olyan anomáliákat rejt magában, mint például a licitálás helyett a fix árak alkalmazásának gyakorlata vagy az anonimitás következtében felvetődik a szerződés jogi minőségének a kérdése is.

Az *üzleten kívüli (házaló) kereskedéssel* összefüggésben az alkalmazandó jog problematikájának a kibontása, valamint a fogyasztó zaklatásával, a termék csomagolásával, a

forgalmazható termékek körével, továbbá a jótállás és a szavatosság kérdéskörével kapcsolatos visszasságok bemutatása említhető meg érdekességként. Az *önálló kereskedelmi ügynöki szerződés* esetében az olvasó annak különféle típusain át, továbbá az ingatlanközvetítésre irányuló kontraktusokban alkalmazott tisztességtelen általános szerződési feltételek példalódzó felsorolásán keresztül juthat el az ellenszolgáltatás rendszerének a részletes kifejtéséig, a jutalékok és különjutalékok megjelenési formáinak az elemzéséig.

timesharing-szerződésre vonatkozó bevezető rész az eltérő tagállami gyakorlatokat és jogági megközelítések különbözőségeit taglalja. Ezt követően a hazai timeshare-rendszer legelterjedtebb formái, az üdülőszövetkezet, a részvénytársasági formáció, valamint a közvetett, az ügynök közbenjárásával megvalósuló hasznosítási módok áttekintése ad hasznos útmutatásokat az olvasó számára. A csererendszer keretében történő hasznosítás, valamint az időben megosztott használati jog új tendenciái, például a luxusyacht vagy a repülőgép timeshare-rendszer keretében történő időben megosztott használata a kiemelkedő fogyasztó igények gazdasági és jogi aspektusainak a leképeződéseként jelenik meg.

A *konzorciós szerződésekhez* kapcsolódóan külön jogszabályi rendelkezések hiányában a kötet a fogyasztói csoportok működésének kontraktális kereteinek, legfőbb jellemzőinek, valamint a szerződéses hálózat gyakorlati hibáinak és visszaélések tipikus formáinak a csokorba gyűjtésére törekszik. A szerződéses konstrukció veszélyeit szem előtt tartva külön figyelmet szentel a fogyasztói csoportok jogszerű működésének magánjogi garanciáira a Ptk. kapcsolódó rendelkezéseinek, a békéltető testületi eljárásnak, a versenytörvény és az Fttv. vonatkozó normaanyagának az analóg alkalmazásával.

A könyv szerkesztésében – a fogyasztói atipikus szerződéseket követően – a *koncessziós szerződés* területére kalauzolja az olvasót. A szerződéskötési folyamat sajátosságai között nevesítésre kerül az államot és az önkormányzatot terhelő előzetes kötelezettségek köre, az ajánlattételre történő felhívás, a hirdetmény, az ajánlattételi szakasz, az elfogadó nyilatkozat megtételét megelőző elbírálási eljárás, az emlékeztető szerepe, valamint a nyertes pályázó kiválasztása. Az európai uniós tendenciákat is figyelembe véve a szerző a hazai szabályozás bemutatását követően kitekintést tesz a közösségi normaanyagban fellelhető közbeszerzési szerződések körére, szabályozási koncepciójára, valamint az egyes koncessziós típusokhoz kapcsolódó alapvető rendelkezésekre.

A koncessziós szerződést követően az atipikus megállapodások sora a *licencszerződéssel* folytatódik. A kontraktus széles alkalmazhatósági köre a partikulárisan elhelyezkedő szabályozási normaanyagban rejlik, és a szerződés elméleti alapjainak a felvázolását követően a versenyjogi kapcsolódási pontok is nagy szerephez jutnak. Ezt követően a *franchise-szerződés* viszonyítási aspektusai között a franchise, a franchising, valamint a franchise-szerződés fogalmi különbségeinek a felvonultatásával kezdődik a kapcsolódó fejezet. A bevezető rész után a franchise különféle típusai kerülnek tárgyalásra bemutatva a több szerződéses jegyeket magán viselő kontraktuális kapcsolatrendszer különféle sajátosságait is.

A következő megállapodás-típus, a *merchandising szerződés* érdekes színtöltja az atipikus szerződéseknek. Sokszínűsége az arculatátvitel közgazdaságtani és jogi beágyazottságában, az alkalmazott normatív háttér heterogenitásában rejlik (lásd a sportról, a szerzői jogról, a védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról, valamint a reklámtevékenységről szóló törvényt), amely kihatással van a szerződés lehetséges alanyainak és tárgyainak a körére is. Ennek megfelelően megkülönböztethetjük a személyiség merchandisingot, a sporteseményekhez,

illetve sporttevékenységhez kapcsolódó arculatátvitelt, a szerzői művekhez kapcsolódóan a karakter merchandisingot, illetve a márka vagy védjegy merchandising jelenséget.

A *lízingszerződés* keretében a kontraktus általános jellemzésén túlmenően külön hangsúlyt kap a lízingdíjat befolyásoló tényezők bemutatása, valamint a díjhátralék problémaköre. Széles körű kutatási tevékenységről tanúskodik a kárveszélyviselés szabályainak a kifejtése, valamint a hibás teljesítés jogkövetkezményeinek a kibontása és bírói gyakorlattal történő alátámasztása. Ez utóbbi keretében megkülönböztetésre kerül a lízingbeadó saját jogán történő igényérvényesítése, valamint ettől eltérően a hibás teljesítéshez kapcsolódó helytállási kötelezettség lízingbeadó általi kizárása, továbbá a szavatossági igények engedményezési klauzulával, valamint anélkül történő rendezése. A hibás teljesítés szubjektív alapú jogkövetkezményeként a kártérítéshez kapcsolódó bírói gyakorlatot is bemutatja a szerző. A fejezet végén az olvasó megismerkedhet a lízingszerződések és a felszámolás kapcsolatával is attól függően, hogy a lízingbeadó vagy a lízingbevevő kerül-e felszámolásra a kontraktus időtartama alatt.

A *factoring-szerződés* esetében annak különféle típusai és azok részletes kifejtése érdemel kiemelés. A könyvben a *kezelési szerződés* zárja az atipikus szerződések körét, amely az egészségügyi szolgáltató és a beteg között létrejött kontraktusként jelenik meg a gyakorlatban két vagy többalanyú jogviszonyként. A szerző figyelmet szentel a kezelési szerződéssel kapcsolatban a környező országok gyakorlatának, valamint a vállalkozási és a megbízási szerződéstől történő elhatárolásnak, vizsgálva a kötelelem gondossági vagy eredmény jellegét is. Külön érdekes az egészségbiztosítási szerv jogállása a jogviszonyban, valamint a képviselő szabályainak az áttekintése az állapot-cselekvőképtelenség, illetve az irreverzibilis folyamatok esetében, és a többalanyúsághoz kapcsolódóan a szervátültetés problematikája is megjelenik. A fejezetet az egészségügyi kártérítési eljárásokkal kapcsolatban a kezelési hibákkal összefüggő felelősségi rendelkezések, valamint a nem megfelelő tájékoztatáshoz kapcsolódó helytállási szabályok zárják.

Bár jelen recenzió nem törekedett a teljességre, ennek ellenére talán mégis érzékeltetni tudja a könyv széles spektrumát, a feldolgozott témák sokrétűségét és tudományos megalapozottságát. Az olvasó egy olyan átfogó művet tarthat a kezében, amely a jogterület komplexitása ellenére rendszerben és joghallgatók számára is érthetően dolgozza fel az atipikus szerződésekre vonatkozó szabályozás szerteágazó joganyagát. A mű komplexitását mutatja, hogy a klasszikus kontraktuális és magánjogi stílusjegyek felvonultatásán kívül jelentős hangsúlyt fektet az egyes szerződésekhez kapcsolódó *nemzetközi és uniós tendenciákra*, beleértve az Európai Bíróság esetjogának részletes elemzését is. Emellett az egyes kontraktusok esetében felmerülő fogyasztóvédelmi, versenyjogi és közigazgatási aspektusok sem maradnak említés nélkül. Az uniós joganyag fejlődésének nyomon követése, valamint a bírói judikatúra eredményeinek a feldolgozása igen hasznos oktatási módszerként jelenik meg a jogásznövendékek gondolkodásmódjának a kiszélesítésében; az oktatási célokon túlmenően azonban a könyv gyakorlati megalapozottsága a jogalkalmazó rétegek számára is segítségként szolgálhat. A felhasznált bírói döntések száma a könyv gyakorlati orientáltsága felé mutat, azonban ezzel együtt a szerzők természetes egyensúlyt tartottak a tanulást elősegítő áttekinthető tagolás és a bírói gyakorlatból kikristályosodott jogelvek bemutatása és absztrahálása között.

---

¹ Joghallgató, SZTE ÁJK